сред терзанията на ония години, споменът за чистата му младост и образът на Беатриче го спасили, като го накарали да почувствува благородството на неговата природа. Мъдростта на древните, към които се обърнал в жаждата си за знание, като се надявал, че те ще го утешат от злините на обикновения живот, светлината на вярата, която никога не угаснала у него и разкривала любимата му жена вечно жива сред ангелите, всичко това освободило душата му, възвърнало крилете ѝ, за да може да се издигне към онова блаженство, където всяко желание се смирява: Виргилий го отвел отново при Беатриче.

Ала положението на Данте символизира в Поемата положението на всички хора, изживяли вечната история на греха и изкуплението. Човек, който е изпаднал в пороци, може да се бори с лошите си наклонности и да си възвърне моралното достойнство, ако може да прецени последствията от своето падение; в помощ могат да му бъдат разума и вярата, когато божествената милост осветли ума му. Тогава душата вижда последствията от греха в наказанието /Ада/, копнее да се пречисти чрез разкаянието /Чистилището/, и постепенно се издига към небесния покой, чак когато може да разбере Бога в съзерцанието /Рая/. По този начин човек постига съвършения активен и съзерцателен начин на живот, които съставляват двойната цел поставена за постигане от нашата природа. Ала липсата на задръжки прави твърде мъчно положението на човешкия род; от там произлиза и нуждата да има човек два водача, за да го отведат чрез мъдростта на Империята към земното щастие, а чрез откровенията на Църквата към небесното блаженство.

Тези понятия не остават като нещо прибавено към поетичната измислица, а произлизат от самата измислица, защото, според възгледа на Данте, са сляти в едно с самата поезия. Алегорията, която е тъй характеристична за средновековното изкуство, твърде рядко личи в буквалната си смисъл в образите на "Комедията", а още по-рядко смущава поетичното видение, както напр. в Земния Рай трите теологични добродетели са представени като три жени: Вярата бяла като сняг, Надеждата зелена като смарагд, а Любовта червена като пламък. Изобщо алегоричният смисъл сякаш участвува в живота на образите, като тяхна съществена част; това може да се докаже дори само с двата главни образа: Виргилий и Беатриче. Вместо да избере Аристотеля, или други подобен, Данте намира за най-подходящ да изобрази Разума от поета, чиито най-много се възхищава, поета, който бе описал царството на мъртвите и който бе възпял Римската империя. Този Виргилий той бе опознал чрез творбите и почувствувал чрез творбите му, по някакво чудо на любовта, точно такъв какъвто е бил в действителност: достоен и любезен, способен за всяко човечно отношение, лъхащ някаква благородна замисленост; той ни го представя цял обзет от чувството си на дълг като мъдър и любящ водач, ала все още човек и все още поет.